

Deir el-Bahari: niezwykle odkrycie pod Świątynią królowej Hatszepsut

W 2021 roku Polsko-Egipska Ekspedycja Archeologiczno-Konserwatorska w Świątyni Hatszepsut w Deir el-Bahari pracowała w terenie dwukrotnie, wiosną i jesienią. Wyjątkowych odkryć dostarczyło zasypisko grobowca położonego poniżej kaplicy Hathor – zidentyfikowano kilkaset darów wotywnych dla bogini Hathor, patronki nekropolii tebańskiej i opiekunki zmarłych.

Badania Centrum w świątyni Hatszepsut w Deir el-Bahari rozpoczął w 1961 roku prof. Kazimierz Michałowski, od 1967 r. trwają też szeroko zakrojone prace rekonstrukcyjne na terenie całej świątyni. Obecnie jest ona jednym z najświetniejszych i najchętniej odwiedzanych przez turystów zabytków architektury starożytnego Egiptu. Imponująca, częściowo wykuta w skale, budowla składa się z trzech wzniesionych kaskadowo tarasów, z których każdy zakończony był portykiem. Otacza ją rozległy dziedziniec poprzedzony aleją procesyjną.

Od 2020 roku intensywne prace konserwatorskie objęły Kaplicę Hathor znajdującą się po południowej stronie Środkowego Tarasu świątyni. Ich celem jest zabezpieczenie bogatej dekoracji kaplicy i udostępnienie jej dla zwiedzających. Na początku 2021 roku podjęte zostały prace wykopaliskowe zlokalizowane na terenie alei procesyjnej prowadzącej do Kaplicy, które dostarczyły wspaniałych odkryć.

„Choć świątynia Hatszepsut była już wcześniej przedmiotem badań wykopaliskowych kilku zagranicznych ekspedycji, to jednak na jej terenie nadal pozostaje wiele miejsc, które umknęły uwadze wcześniejszych archeologów. Na zachodnim krańcu alei wiodącej do Kaplicy Hathor, pod koniec XIX wieku odkryty został grobowiec z okresu panowania Mentuhotepa II, władającego Egiptem 500 lat przed czasami Hatszepsut. Odkrywcą grobowca, szwajcarski archeolog Édouard Naville pracujący wówczas dla Egypt Exploration Fund, uznał, że skalne gruzowisko wypełniające wnętrze podziemnego korytarza i komory sarkofagowej nie rokuje na znalezienie jakichkolwiek interesujących zabytków. Najnowsze badania wykopaliskowe ekspedycji CAŚ UW dowiodły jednak zupełnie czegoś innego” – mówi dr Patryk Chudzik, kierownik ekspedycji.

Oprócz pozostałości wyposażenia grobowego pierwotnego właściciela grobowca, w gruzowisku odkryto bogaty depozyt zabytków dedykowanych bogini Hathor. Wśród nich

znalazły się przede wszystkim niewielkie, fajansowe figurki ukazujące nagie kobiety z długimi warkoczami opadającymi im na ramiona, amulety wyobrażające kobietę z krowimi uszami, gliniane figurki krów oraz liczne naczynia ceramiczne z wymodelowanymi piersiami. Zespół darów zawierał także liczne fragmenty rzeźb dedykowanych bogini Hathor.

„Zwarty charakter znaleziska wyraźnie dowodzi, że wszystkie te przedmioty zostały złożone w grobowcu w krótkim okresie czasu, a stan ich zachowania – większość z nich przetrwała jedynie we fragmentach – wskazuje, że zostały one przyniesione w to miejsce przez kapłanów świątynnych, którzy regularnie zbierali przyniesione do kaplicy wota i składowali je w innych miejscach Deir el-Bahari tworząc swoiste „wysypiska śmieci”. Konieczność usuwania darów przyniesionych przez wiernych wynikała z dużej popularności kultu Hathor, której głównym miejscem kultu na nekropoli tebańskiej było Deir el-Bahari” – wyjaśnia dr Patryk Chudzik.

Kontakt z kierownikiem ekspedycji, dr. Patrykiem Chudzikiem: pm.chudzik@uw.edu.pl

Więcej o badaniach CAŚ UW w Deir el-Bahari:
<https://pcma.uw.edu.pl/2018/01/05/deir-el-bahari/>

Opis załączonych ilustracji:

1. Reliefy w Kaplicy Hathor ukazujące boginię pod postacią krowy z dyskiem słonecznym pomiędzy rogami (fot. M. Jawornicki)
2. Gruzowisko wypełniające wnętrze grobowca 28 w trakcie badań archeologicznych (fot. P. Chudzik)
3. Fajansowe figurki przedstawiające boginię Hathor pod postacią nagich kobiet (fot. M. Jawornicki)
4. Wykonany z fajansu amulet wyobrażający głowę bogini Hathor nadal noszący resztki złotej blaszki, która niegdyś pokrywała jego powierzchnię (fot. M. Jawornicki)
5. Fragment glinianej figurki krowy (fot. M. Jawornicki)

Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej Uniwersytetu Warszawskiego – pod jego auspicjami od ponad 60 lat prowadzone są polskie badania wykopaliskowe i prace konserwatorskie w krajach basenu Morza Śródziemnego, Afryki i Bliskiego Wschodu. Aktualnie CAŚ UW prowadzi ok. 25 projektów na stanowiskach datowanych od czasów prehistorycznych, poprzez wszystkie okresy historyczne aż po późny antyk i okres muzułmański w Egipcie, Sudanie, Etiopii, Tunezji, Libanie, na Cyprze, w Kuwejcie, Omanie i Armenii.

CAŚ UW prowadzi też Stacje Badawcze w Egipcie, Sudanie i na Cyprze.

Czytaj więcej: www.pcma.uw.edu.pl ; www.facebook.com/pcma.uw/ ; https://twitter.com/PCMA_UW